

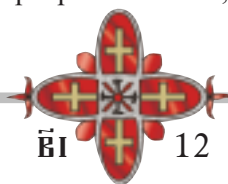
ПОВЕСНО СЛОВО О КНЕЗУ ЛАЗАРУ

*Главни ѿворац црквеног кулѿа кнеза Лазара, косовског великомученика је српски ѿаѿријарх Данило III, Данило Бањски или Млађи. Имао је четрдесет година, када је изабран за ѿаѿријарха, с јесени 1390. или у ѿролеће 1391. године. Кнезу Лазару је Данило III ѿосветио: **Похвално слово о кнезу Лазару, а најверовајније, још ѿри сѿиса. Сви ѿексѿови су настали 1391. или 1392. године ѿоводом ѿреноса Лазаревих мошѿију са Косова у Раваницу. Објавио га је први пут Стојан Новаковић: Гласник СУ друштва XXI, 1867. Превод на савремени језик (у нешто скраћеном тексту): М. Башић, Из старе српске књижевности, Београд 1926.***

Овај свети и увек помињани кнез Лазар отачаством и рођењем и васпитањем од српскога колена беше, рода славна и светла и одлична, и од благочестивих родитеља. И после свог рођења расташе и крепљаше се Духом светим и напредоваше све више. А када је тако одрастао, дадоше га у службу цару Стефану, и због кротости, благе нарави и врлина његових и храбрости би од цара одликован, и постављен за првога у палати његовој. Тако и по заповести самодржца, узе себи за садружницу сродницу цареву, кћер неког велможе.¹⁾ И она од рода светла и славна и одлична, корена неког царског, од племена Симеуна Немање, првог господара Србаља.²⁾ И би отац синовима и кћерима.

И пошто је прошло не мало времена, цар Стефан пресели се из овог трошног живота у непролазне векове, а наследник царев поста син царев, цар Урош. И тако српски скиптар држаше и управљаше. А мало времена после тога, остави и он живот, у многој жалости и напасти од својих.³⁾ Тада промислом и вољом божјом ради кротости, правичности, врлина и благих нарави, узвиси се овај помињани муж, кнез Лазар, на српски престо. Прво би благословен од архиепископових руку, и свега свештенства, и од сабора српског; и тако постаде самодржац Србима, пребивајући и проводећи живот свој у свакој врлини, кротости и правичности, јер беше врло кротак, и тих, и милостив, и правичан судија као мало ко други, и не беше као онај који влада, већ као отац који своја чеда надгледа и поучава. Архијерејима, свештеницима и иноцима указиваше почаст, старце по алостолу⁴⁾ поштоваше, велможама је излазио у сусрет, младе је упућивао и љубав им указивао. Увређене заступаше, имађаше и око милостиво и руку пружену и податљиву. Наге загреваше, стране задовољаваше, ослабљенима даваше покоја, а удаљеним манастирима слао је што им је потребно. Свима је свакад био на помоћи да би стекао себи светог Духа кога је у срцу свом желео још у младости. Градове и цркве подизаше и обнављаше, а друге из основа дизаше у славу и хвалу и част Господу Богу и спасу нашему Исусу Христу, и на утврђивање и крепост отачаства свога и хришћанског рода.

А подиже из основа и храм у славу Христа Бога нашег, који се у слави вознесао, на месту названом Раваница, по висини и лепоти предивни, утврђеном са четири стуба.⁵⁾ И озари га живописањем, цртањем, и изображавањем оваплоћења Сина божјег и пречисте Матере његове, и светаца његових, и небројених чуда и мука којима се изложио нас ради и да би нас узнео на прво достојанство, и украси га златом и разним шарамма, и обогати га разним сребрним и позлаћеним посудама, и дарова му: путире, дискосе, кадионице, кације⁶⁾, рипиде, зделе, чаше служителне, дверца од сребра позлаћена, иконе велике и мале, оковане и позлаћене и

украшене бисером и драгим камењем, разне завесе од скупocene тканине и злата изаткане и пурпура. И, просто рећи, улепша га и украси сваким добродетлним начином. И до сада стоји као неки неувели цвет, и може га видети и гледати свако ко дође. Огради га затим зидовима, и са седам кула га утврди, сазида довољно високу и пространу трпезарију и назва је обедницом (ручаоницом), и сагради ћелије и прилепи их ка зиду као птичја гнезда за одмор калуђерима и свима онима који желе да се спасу. И приложи села и дохотке врло много и довољно, насади винограде и разна воћа. Сакупи затим у њему мноштво калуђера и начини лавру и установи опште житије, на дивљење многима који би ту дошли од далеких страна. Постави им игумана, неког мужа по имену Арсенија, мужа пуна врлине и разума.

И пошто му не беше довољно добрих дела, јер имађаше у себи светог Духа који га учаше да иде ка све вишем, подиже и други храм, који је лежао у подгорју, на источној страни од тога места, близу велике лавре⁷⁾, и основа болницу за одмор болесних калуђера, и онемоћалих и страних. Радоваше се свему овоме Христов раб, кнез Лазар, и одаваше славу и хвалу Богу за све добродетељи које су од њега биле дароване, и провођаше тако живот свој у простоти срца и украшен милосрђем и кротошћу.

Пошто је прошло не мало времена, постиже и нас због наших грехова стрела пуштена од Бога, Исмаилћани⁸⁾, и да се не би хвалила свака ствар пред Богом, подиже се Амурат, цар персијски⁹⁾, са мноштвом Агарена, да их није могуће избројити, да смо ми према њима били као река према мору, и када навалише и супротставише се нашој земљи, није се имало куда уклонити, јер иђаше звер ричући као лав, тражећи да прогута стадо Христово, и да наше отачаство уништи. Но превари се пребедни јер се замало истреби са хуком успомена његова.¹⁰⁾ И како виде овај дивни муж Лазар да се спрема рат, потруди се за Бога и за отачаство своје. Примивши за себе онај мученички глас и огласивши војницима и властели својој, утврђиваше их и јачаше говорећи:

„Пођимо, браћо и чеда, пођимо на подвиг који је пред нама, угледајући се на наградодавца Христа. Смрћу послужимо дужности, пролијмо крв нашу, искупимо живот смрћу и дајмо удове наших тела непоштедно на сечење за част и отачаство наше, а Бог ће се свакако смилovati на остатке наше и неће истребити до краја род и земљу нашу”.

И тако их укрепи, утврди молитвама.

И када је дошло до боја и настала битка, би-ла је толика звека и јека да се тресло и место где се ово догађало. И толико се крви излило да се кроз изливену крв познавао и траг коњски, и би много мртвих без броја, и би ту и Амир, цар персијски, убијен.¹¹⁾ А затим и овај дивни муж, свети кнез Лазар. Опколи га мноштво Агарена и ухватише га, и би приведен са многим властелом његовом, као овце на клање. Тада би одсечена часна глава његова са мноштвом његове властеле, месеца јуна, петнаестог дана. Следовао је примеру Христа, проливши крв своју њега ради, и би нови мученик Лазар у дане ове последње, и приведе сабор велики мученика Христу Богу својем у вишњи Јерусалим, као некада Исус Навин¹²⁾ људе божије у обетовану земљу. Потом би сахрањен близу тога места у митрополији.¹³⁾

А после мало времена син његов Стефан поста носилац скиптра српскога. И располажући великом ревношћу, са матером својом Евгенијом,¹⁴⁾ прими благослов од архијереја. А затим, скупивши мноштво народа, епископи, клирици, и игуман свете његове обитељи, са мноштвом калуђера, откопаше часно његово тело, и, о чудеса, нађоше га нетакнуто као мирисни шипак, и узеше га са свећама и кандилима, и пренесоше и положише у часни његов манастир (Раваницу), тако да и до данас лежи у гробу, вршећи исцелења и дајући здравље онима који му са вером прилазе.

¹⁾ Тј. Милица, кћи Враткова, праунука Вукана, најстаријег Немањиног сина. — ²⁾ Српски средњовековни писци рачунали су увек да српска историја почиње са Немањом. — ³⁾ Писац овог *похвалног слова* је близак времену о коме пише, и због тога не пада у грешку да смрт Урошеву погрешно приписује краљу Вукашину, као што ће то радити каснији наши писци у XVII и XVIII веку. Изрази *жалост* и *напаст* односе се свакако на одметање Вукашина и других великаша од Уроша. — ⁴⁾ *По апостоу*, тј. према учењу Христових апостола, — ⁵⁾ *Четири стуба*, у унутрашњости манастира Раванице налазе се заиста четири стуба. — ⁶⁾ *Каџије*, врста већих металних судова за држање жара (мангал). — ⁷⁾ Мисли се да је то данашњи манастир Сисојевац, у непосредној близини Раванице. — ⁸⁾ *Исмаилћани*, стари наши писци зову Турке Исмаилћанима по Исмаилу, који је био син Аврама и његове рођиње Агаре. По овој последњој Турке су називали и Агаренима. — ⁹⁾ *Амурат, цар персијски*, турски цар Мурат. Турке каткада наши стари писци називају и Персијанцима. — ¹⁰⁾ Тј. и сам Мурат је погинуо на Косову. — ¹¹⁾ *Амир*, Мурат. — ¹²⁾ *Исус Навин*, библијски првосвештеник, наследник Мојсијев. — ¹³⁾ У *митрополији*, тј. у Грачаници на Косову, где је у то време било седиште митрополије (Постоји и мишљење да је, одмах после погибије 1389, сахрањен у цркви Светога Спаса, где је часно тело пребивало два лета и месеци осам, да би га потом патријарх Данило III пренео у Раваницу. Саму цркву Светога Спаса Турци касније порушише и на њеном месту подигоше џамију.). — ¹⁴⁾ *Евгенија* је калуђерско име кнегиње Милице. Примила је монашки чин 1393. године.

